

Kijkwijzer – bijlage 7: handleiding leerkracht

●●● Situering

De KIIJKWIJZER wordt ingezet in acties m.b.t. het realiseren van gelijke kansen op uitstekend onderwijs. We ondersteunen er het streven mee om *deep level learning* en maximale leereffecten te realiseren bij alle leerlingen. Het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen zijn indicatoren om na te gaan in hoeverre we er in slagen zo'n betekenisvol leren mogelijk te maken.

De kijkwijzer legt de focus op wat zich bij de leerlingen afspeelt op het niveau van hun (individuele) 'ervaringsstroom'tijdens de les. In die ervaringsstroom onderscheiden we niet alleen gevoelens, maar ook de betekenisgeving die tot stand komt door de waarnemingen, intuïties, voorstellingen en gedachten, en door hun handelen.

●●● Wat beogen we?

Bij het werken met de kijkwijzer gaat het om het minutieus 'reconstrueren' van wat de leerlingen concreet beleven tijdens de les, en wat het effect is van de tussenkomsten, van de leraar.

We mikken er op dat de inzichten die uit onze benadering voortvloeien van grote waarde zijn om krachtige leeromgevingen te leren scheppen, om de handelingen van leraren effectiever te laten zijn, en om deep level learning bij alle leerlingen te realiseren.

Het bijsturen of open trekken van het handelingsrepertoire van de leraar zal slechts duurzaam zijn wanneer het geworteld wordt in de dieperliggende lagen van zijn/haar identiteit m.a.w. in de onderliggende competenties, in de eigen opvattingen en intuïties over 'goed' leraarschap en in het besef over hoe men zich als leraar en als mens wil plaatsen.

Door het werken in kleine teams van collega's willen we een diepergaand professionele communicatie en interactie tussen leraren stimuleren. We pogen daarmee een bijdrage te leveren om de frequent individualistische invulling van het leraarschap om te kunnen buigen naar een teamgedragen invulling.

●●● Hoe gaan we tewerk?

Na een oriënterende, plenaire startbijeenkomst wordt gewerkt in deelteams van 3 leraren. Elke deelnemer zorgt voor een video-opname van één zelfgekozen les, die in een werksessie van het deelteam onder de loep genomen wordt adhv de kijkwijzer.

●● Startbijeenkomst (3 uren)

Op de agenda van de startbijeenkomst staan :

- Een situering van de hele opzet
- Een ervaringsoefening waarbij de werkwijze uit de sessies met de deelteams adhv videomontages (Veurne, Geel) wordt geoefend.
- Een instructie/oefenmoment om te leren werken met de opname-apparatuur.
- Het overlopen van de werkdocumenten
- Het opstellen van een werkkalender met data voor opnames en sessies, en van een takenlijst (wie neemt welke les op)

●● Materiaal verzamelen

Aan elke leraar wordt gevraagd om één les van 50 minuten te selecteren, die zal worden opgenomen. Er wordt gewerkt met minimaal één camera én een draadloze microfoon voor de leraar. Het is de bedoeling dat vooral de gehele klas in beeld is en – in het geval van de aanwezigheid van een cameraman/vrouw - ingezoomd wordt op betekenisvolle momenten en kleinere groepjes leerlingen.

Er wordt ook aan elk leraar gevraagd om na de les een schriftelijke neerslag te maken over de voorbije les – met een antwoord op vragen als:

- Wat is mijn algemene indruk over deze les ? Waar ben ik tevreden over en waarover ben ik dat minder?
- Hoe schat ik de betrokkenheid, het welbevinden en de (mentale) activiteit van mijn leerlingen in?
- Wat waren opvallende fases/gebeurtenissen in de les ?
- Welke fase uit de les zou ik willen terugbekijken ?
- Over welke fase wil ik graag beter het effect bij mijn leerlingen bekijken ?

Er wordt een fragment van een zevental minuten geselecteerd.

De video-opnames worden ingeleverd bij de begeleider.

●● Scenario sessies

In elk deelteam worden drie sessies gehouden – telkens mbt de les van één deelnemer. Er worden een introductie en drie stappen onderscheiden :

INTRO

Herhalen van de opzet en het scenario

STAP 1 : Algemene reflectie voor de gehele les en het lesverloop door de LK

De betrokken leraar leidt in adhv een beknopte samenvatting van de lesdoelen, de grote onderdelen uit het lesscenario, en een aanduiding over de betrokken klas..De schriftelijke neerslag van de les wordt overlopen,
Mogelijkheid om informatieve vragen te stellen
Doorvragen op de eigen beleving mbt de gehele les.

STAP 2 : Visie van het geselecteerde fragment

Het fragment wordt een eerste maal bekeken.
Het deelteam wordt gevraagd in te zoomen op het welbevinden, de betrokkenheid en de mentale activiteit van de leerlingen.
De betrokken leraar geeft als eerste zijn/haar impressie over BT/WB/MA en de interactie tussen leerlingen
We vragen naar het 'waarom' dit fragment gekozen werd.
Het deelteam & de begeleider vullen aan met hun eigen impressies.

STAP 3 : bespreking van het fragment.

We pogen – met zijn allen - de ervaringsstroom van de leerlingen mee te reconstrueren, en proberen de vinger te leggen op d cruciale veroorzakende elementen.
Deze analyse doen we aan de hand van het samenvattend schema van Ferre.

We helpen de betrokken leraar om na te gaan hoe bepaalde beslissingen /handelingen in de klas tot stand kwamen, welke waarnemingen, opvattingen en gevoelens een rol speelden

HULPVragen :
Wat gebeurt hier concreet ?
Wat wilde ik ?
Wat deed ik ? Wat zei ik ?
Wat dacht ik ?
Wat voelde ik ?
Wat denk ik dat de leerlingen wilden, deden, dachten, voelden ?

Formuleren/samenvatten van de essentiële aspecten. .

“Komt deze manier van handelen/reageren vaak(soms, altijd) voor ?”
“Herken je een patroon van reageren ?”
“Wat zijn de consequenties van dit patroon ?”

STAP 4 : Alternatieven ontwikkelen en daaruit kiezen.

Maken van afwegingen over wat kan helpen om een alternatieve aanpak te realiseren., en welke weerstanden moeten opgeruimd worden.
Formuleren van een voornemen

<i>HULPVRAGEN</i>
<i>Wat wil ik ?</i>
<i>Wat wil ik doen ? Hoe wil ik reageren ?</i>
<i>Wat wil ik denken ?</i>
<i>Hoe wil ik me voelen ?</i>
<i>Wat wil ik dat de leerlingen denken, voelen, doen ?</i>

(FACULTATIEF) : de stappen 1 tem 4 worden herhaald a.d.h.v. een fragment geselecteerd door de begeleider.

AFRONDING : een afsluitend rondje – met alle deelnemers – over wat men meedraagt uit deze sessie – “Wat heb ik geleerd ?”, “Door welke tussenkomsten (van de anderen) voelde ik me geholpen ?” “Welke momenten waren voor mij betekenisvol ?”

•• Werkregels/aandachtspunten

- Leer je beperken en geef feedback op de zaken waar je moet op letten
- Maak het onderscheid tussen wat je ziet, wat je voelt en wat je denkt.
- Vertraag de tijd, door goed te luisteren, door te vragen als je iets niet begrijpt, en het oordelen uit te stellen.
- De gevoelens van gelijkwaardigheid en respect zijn cruciaal – ze worden geweld aangedaan als de ander d indruk krijgt jouw oplossingen te moeten overnemen.
- De oplossingen/alternatieven die men zélf vindt, werken beter en zijn duurzamer.
- Leren door reflectie vraagt oefening en discipline.

•• Tijdsbudgetering (per deelteam)

	<i>Deelnemers</i>
<i>Startbijeenkomst</i>	<i>3 uren</i>
<i>Opnames</i>	<i>1 uur</i>
<i>Verwerken opnames</i>	<i>1 uur</i>
<i>3 werksessies</i>	<i>2 uren</i>
<i>Slotbijeenkomst</i>	<i>2 uren</i>
	<i>9 uren</i>